

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

บทนำ

Atrial Fibrillation (AF) เป็นภาวะหัวใจเต้นไม่เป็นจังหวะมีทั้งเร็วและช้า ไม่สม่ำเสมอ เกิดจากการนำไฟฟ้าในหัวใจที่ผิดปกติ ปกติกระแสไฟฟ้าเริ่มต้นจากจุดเดียวที่ห้องหัวใจห้องบนส่งผ่านไฟฟ้ายังหัวใจห้องล่าง ในกรณี AF กระแสไฟฟ้าเริ่มจากหลายจุด ต่างส่งไฟฟ้ามายังหัวใจห้องล่าง ทำให้หัวใจเต้นไม่สอดคล้อง (1) ผู้ป่วย AF มีอัตราการตายเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของคนปกติและมีโอกาสที่จะเกิดเส้นเลือดในสมองอุดตัน (stroke) เพิ่มขึ้น 2-7 เท่า และจะสูงกว่านี้ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีโรคหัวใจพิการ ความเสี่ยงในการเกิดเส้นเลือดในสมองอุดตันไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็น AF กลุ่มใด นอกจากนี้อัตราการเกิดหัวใจล้มเหลว (heart failure) ในผู้ป่วย AF ยังเพิ่มขึ้น เนื่องจากการบีบตัวของหัวใจห้องบนลดลงการบีบตัวของหัวใจห้องล่างซ้ายเสื่อมลงหรือจากอัตราการเต้นของหัวใจที่สูงมากผลเสียที่เกิดขึ้นจาก AF ทำให้เกิดความเสี่ยงที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล พิกการ และเสียชีวิตเพิ่มขึ้นด้วย (2)

ในประเทศไทยยังไม่มีรายงานระบาดวิทยา แต่จากการสำรวจสุขภาพประชากรไทยครั้งที่ 1 โดยการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ 12 แถบ ในประชากร 8,791 คน ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป พบความชุก 3.6 ต่อแสนประชากร (3) ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะยังไม่มีรายงานค่าใช้จ่ายและภาระโรคนี้โดยตรง แต่มีรายงานภาวะแทรกซ้อน ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งพบว่าก่อให้เกิดความสูญเสียปีสุขภาวะสูงถึง 669,159 ปี (4) และก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในสถานพยาบาลสูงถึง 3,165 ล้านบาทต่อปี (5)

มาตรฐานในการดำเนินงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยจะช่วยลดอัตราการเสียชีวิต อัตราการเข้าโรงพยาบาล และภาวะทุพพลภาพที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อม (2) ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานการทำงานฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์/ผู้ให้บริการทราบขั้นตอนการดำเนินงานและรายละเอียดในการตรวจคัดกรองโรคหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF รวมถึงเพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายใช้เป็นแนวทางในการวางแผนติดตามและประเมินผลมาตรการที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

มาตรการที่ 1 การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะด้วยการคลำชีพจร

มาตรการที่ 2 การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ

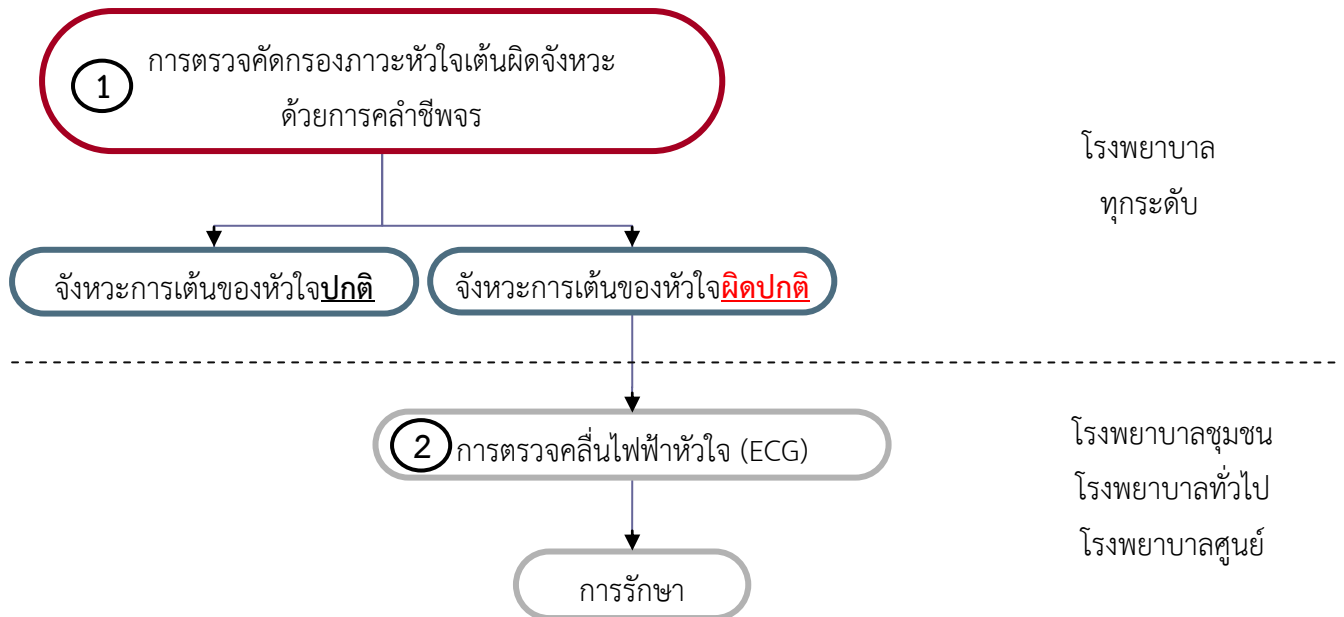

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

แผนผังมาตรฐานการทำงาน

HITAPTHAILAND

HITAP_THAI

HITAP THAI

HITAPTHAILAND

HITAP.NET

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

มาตรการที่ 1 การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะด้วยการคลำชีพจร

คำอธิบาย

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ด้วยการคลำชีพจรเป็นระยะเวลาประมาณ 20 วินาที สำหรับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปที่มาสถานพยาบาลทุกระดับ

ความเป็นมาและเหตุผล

การคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF โดยการคลำชีพจรในผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มาใช้บริการในสถานบริการเป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถวินิจฉัยภาวะดังกล่าวได้ในระยะเวลาอันสั้น และมีความไวในการวินิจฉัยถึงร้อยละ 95 (95%CI = 84-97%) และมีความจำเพาะร้อยละ 72 (95%CI = 69-75%) ผู้คัดกรองไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในการตรวจและแปลผลมากนัก (6) เหมาะสำหรับการคัดกรองเบื้องต้นเพื่อให้ประชาชนได้พึงระวังโรคหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF และโรคแทรกซ้อน เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง (7)

การวัดคุณภาพ

1. สัดส่วนผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มาใช้บริการที่สถานพยาบาลทุกระดับที่ได้รับการตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF

การคำนวณตัวชี้วัด

ตัวตั้ง คือ จำนวนผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่ได้รับการตรวจคัดกรองโรคหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF

ตัวหาร คือ จำนวนผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มาใช้บริการที่สถานพยาบาลทุกระดับ

2. จำนวนการส่งต่อผู้ป่วยเพื่อเข้ารับการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (เฉพาะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ไม่มีเครื่องตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ)

ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- ▶ กระทรวงสาธารณสุข เตรียมบุคลากรและระบบบริการในทุกจังหวัดให้มีความพร้อมในการคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ด้วยการคลำชีพจร โดยเฉพาะแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปและเวชศาสตร์ครอบครัว
- ▶ แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป / เวชศาสตร์ครอบครัว ตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF โดย

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

การคัดกรองในผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มีมารับบริการในสถานบริการ

- ▶ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการ
- ▶ ผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่มีมารับบริการที่สถานพยาบาลทุกระดับ ได้รับการคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ด้วยการคัดกรอง

แหล่งที่มาของคำแนะนำ

1. สุรพันธ์ สิทธิสุข. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial fibrillation ในประเทศไทย.--กรุงเทพฯ : สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555.87 หน้า

2. ปฤษฎพร กิ่งแก้ว, ธนัญญา คูพิทักษ์ขจร, พัฒน์ศรี ศรีสุวรรณ, ศีตาพร ยังกง, ศรีเพ็ญ ตันติเวชส, ยศ ตีระวัฒนานนท์. การประเมินความเสี่ยงของโรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมอง. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2556;7(3):346-59.

นิยามศัพท์ที่สำคัญ

1. ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด คือ supraventricular tachyarrhythmia ที่มีการกระตุ้นของหัวใจห้องบนแบบกระจายไม่เป็นระเบียบ ซึ่งเป็นผลให้การบีบตัวของหัวใจห้องบนเสียไป โดยมีลักษณะคลื่นไฟฟ้าหัวใจที่มีรูปร่างของ P wave หลากหลายรูปแบบ มีความถี่เกินกว่า 350 ครั้งต่อนาทีและไม่สม่ำเสมอ

ข้อควรระวังถึงด้านสังคมและจริยธรรม

-

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

มาตรการที่ 2 การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ

คำอธิบาย

การส่งตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง electrocardiography (ECG) ในผู้ที่ผ่านการตรวจคำชีพจรแล้วพบว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะการเต้นของหัวใจผิดจังหวะชนิด AF เพื่อยืนยันผลการวินิจฉัยและวางแผนการรักษา

ความเป็นมาและเหตุผล

มีหลักฐานวิชาการบ่งชี้ว่าไม่ควรมีการคัดกรองด้วย ECG ในผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ (8) ซึ่งสนับสนุนแนวเวชปฏิบัติสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ในประเทศไทยที่แนะนำให้ทำการตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ในผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ด้วยการคลำชีพจรก่อน หากพบว่าชีพจรผิดปกติ จึงทำการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG เพื่อยืนยันผลการวินิจฉัยและวางแผนการรักษา (2) การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG มีความไวในการวินิจฉัยเท่ากับ ร้อยละ 83-85 และความจำเพาะเท่ากับ ร้อยละ 87-89 เมื่อแปลผลด้วยแพทย์ทั่วไป และมีความไวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 92-96 และความจำเพาะร้อยละ 96-98 เมื่อแปลผลโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น อายุแพทย์โรคหัวใจ (7)

การวัดคุณภาพ

1. สัดส่วนผู้ที่ตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ด้วยการคลำชีพจรแล้วพบความผิดปกติ ได้รับการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG

การคำนวณตัวชี้วัด

ตัวตั้ง คือ จำนวนผู้ที่ตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ด้วยการคลำชีพจรแล้วพบความผิดปกติ ได้รับการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG

ตัวหาร คือ จำนวนผู้ที่มีภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF จากการคลำชีพจรทั้งหมด

ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- ▶ กระทรวงสาธารณสุข เตรียมบุคลากรและระบบบริการในทุกจังหวัดให้มีความพร้อมสำหรับการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG รวมทั้งการอ่านค่าและแปลผล
- ▶ แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป/ เวชศาสตร์ครอบครัว/ อายุรแพทย์หัวใจ ตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ECG รวมทั้งการอ่านค่าและแปลผล

- ▶ ผู้ที่มีชีพจรผิดปกติจากการคัดกรองด้วยการคลำชีพจร ได้รับการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG รวมทั้งฟังผลการตรวจ หากวินิจฉัยว่ามีภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ต้องได้รับการรักษาตามแนวทางเวชปฏิบัติสำหรับดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด AF ในประเทศไทย
- ▶ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการ
- ▶ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรมบัญชีกลาง และสำนักงานประกันสังคม สนับสนุนค่าใช้จ่ายการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG

แหล่งที่มาของคำแนะนำ

1. สุรพันธ์ สิทธิสุข. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial fibrillation ในประเทศไทย.--กรุงเทพฯ : สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555.87 หน้า

นิยามศัพท์ที่สำคัญ

1. การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ หมายถึง การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจด้วยเครื่อง ECG ชนิด 12 แฉก และอ่านค่าและแปลผลโดยแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป เวชศาสตร์ครอบครัว หรืออายุรแพทย์หัวใจ

ข้อควรระวังถึงด้านสังคมและจริยธรรม

-

ร่างมาตรฐานการทำงาน

การตรวจคัดกรองภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial Fibrillation

โครงการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการปรับปรุงชุดสิทธิประโยชน์และระบบบริการด้านการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สำหรับปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

เอกสารอ้างอิง

1. Gutierrez C BD. Atrial fibrillation: diagnosis and treatment. Am Fam Physician. 2011 jan 1;83(1):61-8.
2. สุรพันธ์ สิทธิสุข. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด Atrial fibrillation ในประเทศไทย.--กรุงเทพฯ : สมาคมแพทย์โรคหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. 2555:87 หน้า.
3. Kiatchoosakun S PO, Chirawatkul A, Choprapawan C,Tatsanavivat P.,. Prevalence of cardiac arrhythmias in Thai community. J Med Assoc Thai. 1999 Jul;82(7):723-33.
4. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. รายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชาชนไทย พ.ศ. 2552. นนทบุรี2555.
5. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลจำนวนครั้งในการรักษาที่แผนกผู้ป่วยในอันเนื่องมาจากการเกิดโรคและค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลเรียกเก็บอันเนื่องมาจากการเกิดโรค พ.ศ. 2553. นนทบุรี2553.
6. Harris K, Edwards D, Mant J. How can we best detect atrial fibrillation? J R Coll Physicians Edinb. 2012;42 Suppl 18:5-22.
7. ปฤษฎัพร กิ่งแก้ว, ธนัญญา คู่พิทักษ์ขจร, พัฒน์ศรี ศรีสุวรรณ, ศิตาพร ยังกง, ศรีเพ็ญ ตันติเวสส, ยศ ตีระวัฒนานนท์. การประเมินความเสี่ยงของโรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมอง. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2556;7(3):346-59.
8. National Collaborating Centre for Chronic Conditions. Atrial fibrillation:national clinical guideline for management in primary and secondary care. 2011/02/18 ed. London: Royal College of Physicians; 2006.

